

در گفت‌وگو با مدیرکل پایگاه‌های وزارت میراث فرهنگی مطرح شد؛

پایگاه‌های میراث فرهنگی؛ نگهبانان هویت و گنجینه‌های تاریخ

زمان خواهد داشت، اسم پایگاه بر روی اینها گذاشته شد. همانطور که می‌دانید پایگاه به معنای پایش در گذر زمان به مفهوم این بود که پایش مستمری برای پایداری این اثر شکل بگیرد که به همین منوال پایگاههای میراث فرهنگی تبدیل به یکی از ارکان مدیریتی حفاظت میراث فرهنگی در ایران شدند. پایگاههای میراث فرهنگی با موضوع میراث جهانی نیز هم‌پوشانی پیدا کرد، به این معنا که یکی از مهمترین وظایف پایگاههای این میراث فرهنگی تبدیل به موضوع تهیه پرونده‌های ثبت جهانی شد به دلیل اینکه ارتباط این پرونده‌ها قرار بود با نهادهای بین‌المللی حفاظت مانند ایکروم، ایکمو، ایکوم و یونسکو برقرار شود، به همین دلیل شرایط اینها به شکلی پیش رفت که یکی از وظایف مهم اینها تبدیل بشود به تهیه پرونده‌های ثبت جهانی، تهیه پلان مدیریت میراث جهانی و تهیه گزارش‌های ادواری که بعد از ثبت قرار است انجام شود.

چه اقدام‌هایی برای جلب مشارکت جوامع محلی در حفاظت و مدیریت پایگاه‌های میراث فرهنگی انجام شده و چگونه این مشارکت می‌تواند به پایداری فرهنگی و اقتصادی کمک کند؟

باید تأکید کرد که این وظیفه اصلی پایگاهها نیست، بلکه آنها فارغ از میراث جهانی که یکی از فعالیت آنهاست، موضوع حفاظت پایدار و توجه به جوامع محلی و توانمندسازی آنها، آگاهی بخشی و افزایش میراث فرهنگی در جامعه محلی و ارتباط آن سایت به لحاظ علمی با نهادهای تخصصی جهانی و ارتقای مدیریت میراث فرهنگی در سایت‌ها را مورد توجه قرار داد. از این بابت می‌شود گفت که در واقع موضوع پایگاههای میراث فرهنگی، در جهت ایجاد مراکزی برای آموزش و پژوهش مستمر و حفاظت و پایش مرتبط با میراث فرهنگی مثلا در تخت جمشید، در تخت سلیمان و... تعریف گردید. اینکه الان چه وضعیتی دارند؟ می‌توان راجع به آن بحث کرد. موضوع انتظاری که از پایگاههای میراث فرهنگی می‌رود در چه شرایطی است؟ شاید مشکلاتی در دوره‌های مدیریت کلان کشور برقرار شد که یکی از آن را می‌توان واگذاری اختیارات پایگاههای میراث فرهنگی به استانها نام برد که این به خودی

این اشیاء نمایندگی می‌کنند، برای آیندگان حفظ می‌کنند. موفقیت این پایگاه‌ها نیازمند همکاری گسترده‌ای میان دولت، متخصصان، جوامع محلی، بخش خصوصی و عموم مردم است تا این گنجینه‌های بی‌بدیل بتوانند قرن‌های دیگر نیز بر جای بمانند و الهام‌بخش باشند. برای بررسی بیشتر این موضوع به سراغ مصطفی پورعلی، مدیرکل پایگاه‌های میراث جهانی و ملی وزارت میراث فرهنگی آمده‌ایم تا در این خصوص بیشتر جویا شویم.

آقای دکتر به عنوان نخستین سؤال؛ پایگاه‌های میراث فرهنگی چگونه می‌توانند به عنوان مراکز آموزش و آگاهی بخشی، جوامع محلی را برای مواجهه با تغییرات اجتماعی و اقتصادی توانمند کنند؟

پایگاههای میراث فرهنگی در کشور ما یک سابقه بیش از دو دهه دارند و در اواخر دولت سازندگی در قالب برنامه توسعه کشور موضوع اولویت‌بندی و توجه به یک سری از سایت‌های شاخص تاریخی و فرهنگی مورد توجه بدنه برنامه سازمان میراث فرهنگی وقت کشور و سازمان برنامه و بودجه قرار گرفت. به همین دلیل از اواخر دوره مرحوم آقای کارزونی که ریاست وقت سازمان میراث فرهنگی را برعهده داشت، موضوع پروژه‌های بزرگ مطرح شد و در دوره آقای مهندس بهشتی خیلی جدی‌تر مطرح شد و یک سری پروژه‌های بزرگ با نام حفاظت و مرمت در کشور تعریف شد و مدیران این پروژه‌ها موضوع مرمت و حراست را به‌طور ویژه و مستقیم از سوی ستاد، ساماندهی می‌کردند. در برنامه چهارم توسعه و در دوره اصلاحات موضوع این پروژه‌های بزرگ به سمت پایگاههای میراث فرهنگی حرکت کرد که این به اصطلاح پایگاههای میراث فرهنگی در واقع از آن‌جا نشأت گرفت و تعریف شد.

هدف این پایگاهها در واقع همان هدف پروژه‌های بزرگ بود در واقع با این تعریف اسم آنها پایگاه شد، چون پروژه در تعریف نظام برنامه یک مقدمه و متاخره و زمان‌بندی داشته و اعتبار مشخصی می‌خواهد و همانطور که می‌دانیم موضوع مرمت یک امر آیینی و مستمر است که اساسا نمی‌شود آن را یک پروژه دید، چرا که پروژه‌های بی‌نهایتی را با هدف مرمت و مراقبت این آثار در طول

مصطفی پورعلی

مدیرکل پایگاه‌های میراث جهانی و ملی وزارت میراث فرهنگی

پایگاه‌های میراث فرهنگی، به عنوان یکی از مهمترین ساختارها در حوزه حفاظت و مدیریت گنجینه‌های ارزشمند تاریخی، فرهنگی و گاه طبیعی یک کشور، نقش حیاتی ایفا می‌کنند. این پایگاه‌ها صرفاً مجموعه‌ای از بناها یا محوطه‌های باستانی نیستند، بلکه ساز و کارهایی تخصصی و مدیریتی هستند که با هدف حفاظت، پژوهش، معرفی و بهره‌برداری پایدار از این موارث ارزشمند شکل گرفته‌اند. در مفهوم کلی، پایگاه میراث فرهنگی به یک محدوده جغرافیایی مشخص (که می‌تواند شامل یک بنا، مجموعه بناها، محوطه باستانی، چشم‌انداز فرهنگی یا ترکیبی از این‌ها باشد) اطلاق می‌شود که دارای ارزش‌های استثنایی تاریخی، فرهنگی، هنری، معماری، باستان‌شناختی یا حتی طبیعی مرتبط با فرهنگ انسانی است. اما آنچه این مکان را از یک اثر تاریخی صرف متمایز می‌کند، وجود یک ساختار مدیریتی و پژوهشی فعال است. پایگاه میراث فرهنگی، در واقع، مجموعه‌ای از فعالیت‌ها و پرسنل متخصص (باستان‌شناس، معمار مرمت‌گر، کارشناس حفاظت، مردم‌شناس، کارشناس معرفی و...) است که به‌صورت متمرکز بر روی یک اثر یا مجموعه آثار کار می‌کنند. هدف اصلی این تیم، تضمین بقا و انتقال این میراث به نسل‌های آینده است.

در واقع می‌توان گفت این پایگاه‌ها ستون فقرات حفاظت از هویت فرهنگی و تاریخ یک ملت هستند. آن‌ها نه تنها از بناها و اشیاء فیزیکی محافظت می‌کنند، بلکه دانش، داستان‌ها، و ارزش‌هایی را که

